

2. Пахольчак Є.С. (2025). *Формування змісту хореографічної підготовки молоді в освітньо-культурному просторі Вінниччини (1920-ті – 2020-ті роки)*. Дис. ... доктора філософії за спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки (011 – освітні, педагогічні науки). Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Міністерство освіти і науки України. Вінниця. 243 с.
3. Грінченко Т. Д., Зузяк Т.П., Мацюк О. М. Формування мистецького досвіду майбутнього вчителя хореографії в контексті транкультурної комунікації. «Наукові записки. Серія: Педагогічні науки». Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці ІІ. С. 21-26
4. Верещагіна О.Є., Зузяк Т.П., Мала А. Нова концепція хореографічної освіти: досвід Великої Британії. Мистецтво в культурі сучасності: теорія та практика навчання: Збірник наукових праць. Вінниця, 2024. Вип. 4 С. 17-24
5. Філімонова-Златогурська Є.(2022). Відомі постаті народно-сценічного хореографічного мистецтва *Вінниччини. Актуальні питання гуманітарних наук*. Мистецтвознавство. Вип. 58, т. 2, 144–148.
6. Філімонова-Златогурська Є. (2021). Творець народного хореографічного мистецтва Вінниччини Анатолій Кондюк. *Knowledge, Education, Law, Management*. 2021 № 3 (39). vol. 2, 61–66.

<https://doi.org/10.31652/3083-7871-2026-3.63>

Наталія Писарук
м.Вінниця, Україна
e-mail: natalia.pisaruk.78@gmail.com

КОНЦЕРТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ПОДОЛАННЯ СЦЕНІЧНОГО ХВИЛЮВАННЯ ЮНОГО ПІАНІСТА: СУЧАСНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ДОСВІД У КОНТЕКСТІ МОДЕРНІЗАЦІЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті розглядається проблема сценічного хвилювання юних піаністів як один із суттєвих викликів сучасної мистецької освіти. Обґрунтовується доцільність системного залучення учнів до концертної діяльності як ефективного педагогічного засобу формування психологічної стійкості та сценічної впевненості. Представлено практичний досвід роботи викладача фортепіано щодо створення умов для поступової адаптації дітей до публічного виступу. Підкреслено значення модернізації традиційних підходів до підготовки юного музиканта в контексті європейських освітніх тенденцій.

Ключові слова: сценічне хвилювання, юний піаніст, концертна діяльність, мистецька освіта, модернізація навчання, психологічна стійкість.

Abstract. Stage anxiety is a natural reaction of young musicians to public performance. Excessive anxiety may negatively affect performance quality and motivation. This article describes a pedagogical approach based on systematic involvement of students in concert activities, which

develops stage competence and psychological resilience. Practical techniques that help students adapt to performance conditions and increase their confidence are presented.

Keywords: stage anxiety, music pedagogy, concert activities, competence-based approach, psychological resilience

Модернізація мистецької освіти в умовах європейської інтеграції передбачає не лише оновлення змісту навчання, але й переосмислення ролі особистості учня. Сучасний музикант має бути не тільки технічно підготовленим, але й психологічно стійким, здатним до публічної самореалізації (European Commission, 2018).

Однією з найпоширеніших проблем у фортепіанній педагогіці залишається сценічне хвилювання. Воно проявляється у втраті концентрації, скутості рухів, порушенні пам'яті, зниженні якості виконання. За даними психологічних досліджень, сценічна тривожність є природною реакцією на ситуацію оцінювання. Як зазначає Діана Кенні: «Сценічна тривожність є поширеною і значущою проблемою серед музикантів» (Kennu, 2011, р. 3). Водночас її надмірний рівень може суттєво гальмувати творчий розвиток дитини. Водночас Діана Кенні підкреслює, що хвилювання не можна повністю усунути, але його можна навчитися контролювати (Kennu, 2011). Отже, завдання педагога полягає не в тому, щоб ізолювати дитину від сцени, а в тому, щоб поступово сформувати в неї сценічну стійкість, внутрішню впевненість і позитивний досвід публічного виконання.

У контексті модернізації мистецької освіти постає потреба у формуванні нових педагогічних підходів до подолання сценічного хвилювання, що ґрунтуються на практичній діяльності та розвитку внутрішньої впевненості учня.

Метою статті є теоретичне обґрунтування та практичне висвітлення педагогічного підходу до подолання сценічного хвилювання юних піаністів шляхом систематичного залучення їх до концертної діяльності в умовах компетентісно орієнтованої мистецької освіти.

Теоретичні засади формування сценічної стійкості

Сценічна стійкість - це здатність учня зберігати внутрішню рівновагу та якість виконання в умовах публічного виступу. Вона формується не одномоментно, а в процесі накопичення позитивного досвіду.

Як зазначає Іван Бех, розвиток особистості відбувається через діяльність, у якій дитина переживає ситуації успіху. Якщо учень не має можливості виступати, він не отримує досвіду подолання хвилювання. «Розвиток особистості можливий лише за умов її активної діяльності» (Бех, 2003, с. 15).

Важливо також враховувати вікові особливості дітей: для молодших школярів надзвичайно значущою є підтримка дорослого та позитивна оцінка результату.

Практичний досвід свідчить, що сценічна стійкість формується не через ізоляцію дитини від виступів, а через системне та поступове занурення в

концертну діяльність. «Мистецька освіта має забезпечувати єдність знань і творчої практики» (Масол, 2012, с. 48).

Основою запропонованого педагогічного підходу є принцип поетапності:

1. Міні-виступи в класі. Учень виконує твір перед одним або двома слухачами - однокласниками чи батьками. Завданням є створення безпечного середовища без оцінювання.

2. Класні концерти. Діти поступово звикають до присутності більшої аудиторії. Особлива увага приділяється позитивному підкріпленню та підтримці.

3. Шкільні заходи та тематичні концерти. Учні набувають досвіду виступу в різних умовах, що сприяє адаптивності.

4. Регулярність виступів. Важливим є не масштаб події, а системність. Саме регулярність формує стабільну психологічну реакцію.

Такий підхід відповідає сучасним європейським освітнім тенденціям, які наголошують на компетентнісному та діяльнісному характері навчання (European Commission, 2018).

У роботі пропонуються такі методи: моделювання концертної ситуації на уроці (вихід, поклін, пауза перед початком виконання); вербалізація переживань (після виступу учень описує свої відчуття, що допомагає зменшити внутрішню напругу); фокусування на художньому образі, а не на страху помилки; формування адекватної самооцінки через аналіз успішних моментів виконання; робота з диханням і тілесною свободою, що сприяє зниженню фізіологічних проявів тривожності.

Важливим є створення атмосфери довіри, у якій помилка не сприймається як поразка, а розглядається як природний етап навчання.

Результативність підходу.

Систематичне залучення дітей до концертної діяльності сприяє:

- формуванню сценічної витримки;
- підвищенню концентрації уваги;
- розвитку емоційної стабільності;
- зростанню мотивації до занять;
- усвідомленню власного творчого потенціалу.

Поступово учні починають сприймати сцену не як простір страху, а як можливість самовираження.

Отже, подолання сценічного хвилювання є важливим завданням сучасної мистецької освіти. У контексті її модернізації особливого значення набувають практикоорієнтовані методи, що поєднують педагогічну доцільність і психологічну підтримку. Системне залучення юних піаністів до концертної діяльності виступає ефективним засобом формування сценічної стійкості, розвитку впевненості та творчої свободи.

Такий підхід відповідає сучасним освітнім викликам та сприяє підготовці гармонійно розвиненої особистості музиканта.

Список використаних джерел:

1. Бех І. Д. (2003). Особистісно орієнтоване виховання. Київ: Либідь, 280.
2. Кенні Д. Т. (2011). Психологія сценічної тривожності музикантів. Оксфорд: Oxford University Press, 365.
3. Масол Л. М. (2012). Теорія і методика мистецької освіти. Київ: Освіта, 272.
4. Падалка Г. М. (2008). Педагогіка мистецтва: теорія і методика викладання мистецьких дисциплін. Київ: Освіта України, 264.
5. European Commission (2018). Key Competences for Lifelong Learning (Ключові компетентності для навчання впродовж життя). Brussels: European Union, 12.

<https://doi.org/10.31652/3083-7871-2026-3.64>

Інна Соколовська
м. Вінниця, Україна
e-mail: inessa37sokol@gmail.com

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ СОЛЬФЕДЖІО ТА МУЗИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ В УМОВАХ ОНОВЛЕННЯ ПОЧАТКОВОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті розглядаються актуальні питання розвитку творчих здібностей учнів у закладах початкової мистецької освіти на уроках сольфеджіо та музичної літератури. Обґрунтовується необхідність переходу від навчання, що зводиться переважно до запам'ятовування та відтворення матеріалу, до активних форм роботи, у яких учень стає учасником творчого процесу. Запропоновано систему роботи, що передбачає систематичне залучення дітей до концертної, проєктної та музично-театралізованої діяльності. Доведено, що поєднання теоретичних знань із практичним мистецьким досвідом сприяє розвитку креативності, самостійності, сценічної впевненості та культурної компетентності.

Ключові слова: творчі здібності, сольфеджіо, музична література, мистецька освіта, проєктна діяльність, концертна практика, інтеграція мистецтв.

Abstract. The article examines current issues of developing students' creative abilities in primary art education institutions during solfeggio and music literature classes. The necessity of moving from predominantly reproductive learning (memorization and repetition) to active, creative forms of educational work is substantiated. A system of involving students in concert, project and musical-theatrical activities is proposed. It is proved that combining theoretical knowledge with practical artistic experience promotes creativity, independence, stage confidence and cultural competence.

Keywords: creative abilities, solfeggio, music literature, art education, project-based learning, concert practice, integration of arts.

Сучасна мистецька освіта в Україні переживає період активного оновлення. Змінюються підходи до навчання, з'являються нові вимоги до результатів освітнього процесу. Саме такими пріоритетами у підготовці

фахівців у галузі початкової мистецької освіти керуються викладачі вищої школи (Б.Брилін, О. Верещагіна-Белявська, Н.Мозгальова, А. Новосадова, О.Теплова, інші). «Основою професійних якостей музиканта є його практична діяльність, що вимагає належного рівня теоретичної підготовки, а саме знань з теорії та історії музики, сольфеджіо, гармонії, аналізу музичних творів. Їх здобуття є метою музично-теоретичних дисциплін» (Теплова О., Мозгальова Н., Мартинюк А., 2022, с.308).

Сьогодні важливо не лише навчити дитину правильно читати ноти, визначати інтервали чи знати біографії композиторів. Не менш важливо сформувати здатність мислити творчо, висловлювати власну думку, емоційно переживати музику та застосовувати знання на практиці.

Тривалий час у викладанні теоретичних дисциплін переважало так зване репродуктивне навчання. Це такий спосіб роботи, коли учні переважно запам'ятовують інформацію і відтворюють її на уроці або під час контролю знань. Наприклад, на сольфеджіо діти можуть багаторазово повторювати ритмічні формули чи інтервали за зразком, а на музичній літературі - переказувати біографічні відомості про композитора. Такий підхід має свою цінність, адже без базових знань неможливий подальший розвиток. Проте якщо навчання обмежується лише повторенням і відтворенням, воно не забезпечує повноцінного розвитку творчих здібностей.

Сучасні вимоги орієнтують педагога на активізацію учня, залучення його до діяльності, у якій знання стають інструментом для створення власного творчого продукту. Саме тому особливої актуальності набуває пошук таких форм роботи, які поєднують теоретичну підготовку з практичною мистецькою діяльністю.

Метою статті є обґрунтування ефективності розвитку творчих здібностей учнів на уроках сольфеджіо та музичної літератури шляхом систематичного залучення їх до концертної, проєктної та музично-театралізованої діяльності в умовах оновлення початкової мистецької освіти.

Теоретичні основи розвитку творчості.

Творчі здібності - це не лише вміння вигадувати щось нове. Це здатність самостійно мислити, знаходити нестандартні рішення, емоційно реагувати на мистецтво, поєднувати знання з різних сфер.

Як зазначає Іван Бех, розвиток особистості відбувається лише за умови її активної участі у діяльності (Бех, 2003, с.128). Людмила Масол підкреслює, що мистецька освіта має формувати цілісне художнє мислення та здатність до творчого самовираження (Масол, 2012, с. 56).

Отже, головне завдання педагога - створити такі умови, у яких учень не лише сприймає інформацію, а й використовує її у власній творчій діяльності. Галина Падалка стверджує: «Поза залученням учнів до творчої діяльності навчання мистецтва витрачає сенс» і називає «серед провідних компонентів навчальної творчої діяльності в мистецтві наступні: логічне мислення; емоційні переживання; інтуїтивне осягнення змісту художніх образів; уяву» (Падалка,